

9. Фирсов В. В., Шварцбурд С. И. Состояние и перспективы факультативных занятий по математике. — М: Просвещение, 1977. — 48 с.

Були зроблені висновки про недостатність висвітлення даної теми, на підставі цього і в силу необхідності повноцінного вивчення найважливіших елементів методу математичного моделювання в основній школі, запропоновано ввести окремий елективний курс по вивченню методу математичного моделювання.

Ключові слова: математичне моделювання, математична модель, прикладні задачі, компетентності.

Были сделаны выводы о недостаточности освещения данной темы, на основании этого и в силу необходимости полноценного изучения важнейших элементов метода математического моделирования в основной школе, предложено ввести отдельный элективный курс по изучению метода математического моделирования.

Ключевые слова: математическое моделирование, математическая модель, прикладные задачи, компетентности.

The conclusions were made about the lack of coverage of this subject on the basis of this and because of the need for full-scale study of the most important elements of the method of mathematical modeling in basic school, proposed to introduce a separate elective course on the study of the method of mathematical simulation.

Keywords: mathematical design, mathematical model, applied tasks, competence.

УДК 373.3.016:811.111

І.В. Головська
м. Вінниця, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В АУДІЮВАННІ

Соціально-економічні зміни, що відбуваються в сучасному українському суспільстві, вимагають оновлення вітчизняній системи освіти, зокрема реформування іншомовної освіти проводиться відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти, розроблених Комісією з питань освітньої політики при Раді Європи. В зазначених вище рекомендаціях метою вивчення іноземної мови визначено оволодіння іншомовною комунікативною компетенцією, тобто здатністю правильно використовувати мову в різних ситуаціях спілкування. У рекомендаціях Ради Європи також окреслено дескриптори шести рівнів володіння іншомовною комунікативною компетенцією, що забезпечується лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, узгодженим з віковими можливостями школярів. Початкова школа має забезпечити сформованість у молодшого школяра іншомовної комунікативної компетенції на рівні А1. Важливою складовою такої компетенції є мовленнєва компетенція, в тому числі в аудіюванні.

Науковцями (Н. Бабін, Н. Бабкіна, Л. Божович, Л. Виготський, Л. Макарова, В. Мухіна, І. Зимня, І. Огороднікова, О. Онисюк, Л. Столяренко, Н. Тализіна, Д. Фельдштейн, І. Яворська-Ветрова, О. Dunn, S. Halliwell та ін.) доведена необхідність урахування вікових особливостей молодшого школяра при організації навчання іноземної мови у школі I ступеня. На молодший шкільний вік припадає розквіт здібностей до засвоєння іноземної мови, який безпосередньо пов'язаний з чинниками фізіологічного порядку. На думку В. Мухіної, саме увага, пам'ять і уява є найвагомими психічними процесами для роботи з отриманою інформацією. Низку методичних праць присвячено психічним особливостям навчання іншомовного аудіювання (С. Гапонова, Н. Жеренко, І. Зимня, Н. Єлухіна, Л. Савчук та ін.). Зокрема Н. Жеренко дослідила характеристики психофізіологічних механізмів аудіювання в молодшому шкільному віці, в якому всі психічні процеси набувають самостійності (С. Мухіна), що дозволяє нам говорити про доцільність формування в молодшого школяра англомовної компетенції в аудіюванні.

Мета статті полягає у виявленні сучасних тенденцій в навчанні іноземної мови молодших школярів та простежити їх реалізацію в процесі навчання аудіювання.

Характерною рисою молодшого шкільного віку є наявність значних резервів розвитку. З приходом дитини до школи під впливом навчання починається перебудова всіх її пізнавальних процесів, набуття нею якостей, властивих дорослим людям. Дитина включається в нові для неї види діяльності і системи міжособистісних відносин. У цей віковий період до провідних видів діяльності, поряд із спілкуванням і грою, долучається і навчальна діяльність.

Загальними характеристиками усіх пізнавальних процесів дитини стають їх продуктивність і стійкість. На уроках, наприклад, дитині з перших днів навчання необхідно протягом тривалого часу утримувати увагу, сприймати і засвоювати все те, про що говорить учитель. У дітей цього віку відбувається перехід мислення від доопераційного рівня до рівня конкретних операцій. Розвивається увага, уява, інші аспекти психічної діяльності. І навчання іноземної мови, таким чином, покликане не лише забезпечувати знання з предмету, але й стимулювати загальний інтелектуальний і психічний розвиток школяра.

Молодші школярі, на початковому етапі опанування англійською мовою, вже мають добре сформовані навички, необхідні в інтелектуальній, емоційній та соціальній сферах життя. Вони вправно володіють деяким словниковим запасом рідною мовою, щоб творчо його використовувати, їм притаманна багата фантазія та уява, вони усвідомлюють різницю між реальністю та вигадкою, можуть працювати в групі і вчитися в інших. Учителі початкової школи та методисти зазначають, що діти цього віку здатні зрозуміти сказане, не сприймаючи кожне слово окремо. Інтонація, жести, міміка, вираз обличчя вчителя — все це допомагає їм зрозуміти незнайомі слова, а іноді і фрази. У них добре розвинена довготривала пам'ять: те, що вони засвоїли, пам'ятають досить довго. Необхідно також підкреслити, що учні даної вікової категорії не можуть довго зосереджуватися на одному об'єкті або дії, тому урок іноземної мови має бути насичений такими вправами, які б дали змогу урізноманітнити навчальну діяльність, допомогли б спрямувати увагу учнів у потрібне русло. «Золотим» правилом для вчителя, який навчає іноземної мови молодших школярів, має стати положення про те, що матеріал уроку обов'язково повинен підкріплюватися наочністю.

У методичній літературі звернено увагу на те, що ефективність навчання іноземної мови в цілому більш ніж на 70 % залежить від рівня сформованості вміння аудіювання. Робота по формуванню його посідає особливо важливе місце на початковому етапі навчання іноземної мови, оскільки саме в цей період діти вперше знайомляться з іноземною мовою, вчать слухати і розуміти сприйняте, реагувати на отриману інформацію. Переважну частину навчального часу вчитель приділяє саме формуванню аудіювання як базового рецептивного вміння. Його роль полягає не тільки в отриманні різносторонньої іншомовної інформації, а й у формуванні фонематичного слуху, вимови тощо, які необхідні для розвитку умінь в говорінні, читанні, письмі [1, с. 26].

На уроках застосовуються різноманітні матеріали з аудіювання. Здебільшого це тексти різних типів, жанрів, пісні. З огляду на психофізіологічні особливості учнів молодшого шкільного віку, можна виділити наступні критерії відбору матеріалів для аудіювання: 1) обсяг тексту для аудіювання; 2) зміст тексту; 3) вік учнів; 4) тематика текстів; 5) рівень мовного розвитку учнів; 6) темп читання тексту диктором; 7) чіткість вимови диктора; 8) наявність зовнішніх шумів.

Не варто забувати про те, що учням необхідно слухати тексти, начитані різними голосами, найкраще ровесників (для того, щоб завдання було найбільш наближене до ситуації реального життя і мало комунікативну спрямованість), і з різною вимовою, так як одна з цілей навчання аудіювання — допомагати учням у формуванні вміння долати труднощі аудіювання в реальному житті.

Учні молодшого шкільного віку здатні запам'ятовувати досить значний обсяг мовного матеріалу. Також необхідно звернути увагу на наявність явища «імпринтингу», закарбовування мовного або мовленнєвого матеріалу у свідомості за умови необхідної мотивації, стимулу. Це

передбачає широке використання різноманітних форм роботи, цікавих ігор, пісень, римівок, віршів. Значну роль відіграють музичний супровід, міміка, жести, рухи, звукоімітація [3, с. 225].

Відомо, що діти із задоволенням роблять те, що їм цікаво. Найважливішою рушійною силою, здатною викликати інтерес дитини до занять іноземною мовою і стимулювати слухання, є ігрова ситуація. Саме в умовах захоплюючої для дитини ігрової ситуації розвивається уява, виявляється прагнення до наслідування і рухової активності. Встановлено, що якщо в процесі іншомовної мовленнєвої діяльності задіяні відразу кілька органів сприйняття (слух, зір, рух), то дитина значно краще і швидше запам'ятовує мовний матеріал і з великим бажанням його відтворює. Все це необхідно враховувати при виборі завдань з аудіювання.

Аудіювання на першому етапі навчання немислимо без вправ TPR (Total Physical Respond), коли учні вступають у спілкування, використовуючи компенсаторні навички (жести, рухи, міміку). Невербальне спілкування, на думку психологів, не менш важливе, ніж вербальне, для того, щоб партнери по спілкуванню розуміли один одного. Переваги цього виду завдань полягають у тому, що вчитель відразу бачить, розуміють діти почуте чи ні. Таким способом можна перевіряти лексику, орфографію, розуміння фраз шкільного вжитку. Окрім того, учні наслідують один одного: якщо хтось не зрозумів завдання з першого разу, то він дивиться на те, що роблять інші, і виконує необхідну команду, запам'ятовуючи, що вона означає. Прикладом можуть служити наступні вправи:

Listen and do: Go..., Point to..., Open..., Close..., Put...

Listen and move: Jump, Run, Climb, Sit down, Stand up, Fly, Swim, Brush your teeth, Eat a lemon, Wash your hands.

Listen and repeat:

- 1) Clap your hands. Clap your hands.
Slap your legs. Slap your legs.
Stamp your feet. Stamp your feet.
Snap your fingers. Snap your fingers.
Clap your hands. Clap your hands.
- 2) Point to the ceiling, Point to the floor,
Point to the window, Point to the door,
Clap your hands together
One, two, three,
Now sit down and look at me.

Діти молодшого шкільного віку дуже люблять малювати і з великим задоволенням виконують завдання з аудіювання, де необхідно намалювати малюнок або розфарбувати його у відповідності до змісту тексту, який звучить [2, с. 12].

1) **Listen and draw:**

1. It is in the cupboard.
2. It is under a bed.
3. It is under a chair.
4. It is on a chair.

2) **Listen and colour:**

1. Colour the big fish blue and yellow.
2. Colour the little fish pink and green.
3. Colour the big plane purple.
4. Colour the little plane brown.
5. Colour the big apple red.
6. Colour the little apple green.

Цікавою формою перевірки навичок аудіювання є підбір реплік для героїв оповідання. Діти слухають текст і добирають репліки, відповідно до змісту тексту. Не менш цікавим є завдання, коли учням пропонують прослухати опис тварини, людини або якогось місця і дібрати ключові слова (**Listen and label**).

Учням молодшого шкільного віку завжди подобається працювати з малюнками. Можна запропонувати їм завдання на їх сортування за темами (*Listen and classify*).

Учитель може використовувати малюнки для знаходження помилок в тексті на аудіювання (*Listen and correct*) або навпаки знайти малюнки, що не відповідають змісту тексту.

Можна урізноманітнити завдання на аудіювання і за рахунок ігор, що вимагають від учнів підвищеної уваги. Такі ігри допомагають їм не тільки розважитися, але вимагають від школярів уважно вслухатися в слова вчителя. Найпростіший приклад такої гри *True or false* [2, с. 12]. Учитель просить дітей уважно слухати, що він буде говорити. Якщо те, що він скаже правильно, учні плескають один раз, якщо ні, два рази.

Today's Monday. (one clap)

It's sunny today. (two claps) Very good. It is raining today.

This is Anna. (one clap) This is Helen. (two claps) Oh, no. This is Pat.

На початковому етапі навчання учні переважно вивчають англійську мову у процесі аудіювання і говоріння. Оволодіння аудіюванням дає змогу реалізувати не тільки комунікативну мету навчання іноземної мови, а й виховні і розвиваючі цілі. Формування мовленнєвої компетенції в аудіюванні передбачає розвиток в учнів фонематичного та інтонаційного слуху, вміння прогнозувати зміст висловлювання, виховує культуру слухання не тільки іноземною, але і рідною мовою, позитивно позначається на розвитку пам'яті, насамперед слухової, що є важливим і необхідним для вивчення як іноземної мови, так і будь-якого іншого предмета.

Література:

1. Басіна А. Методика викладання іноземної мови в початковій школі / А. Басіна. — К.: Шкільний світ, 2007. — 128 с.
2. Make your lessons brighter / Упоряд. С. Тулупова, І. Берегова. — К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. — 128 с.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник / Кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. — [2-е вид., випр. і перероб.]. — К.: Ленвіт, 2002. — 328с.

У статті розглядаються особливості аудіювання молодших школярів як психічного процесу, а також з точки зору його розвитку в навчальній діяльності. Визначаються методичні завдання, вирішення яких забезпечує динаміку розвитку учнів у сприйнятті мови. Показано, які прийоми навчання аудіюванню можна використовувати в початковій школі.

Ключові слова: аудіювання, молодший школяр, компетенція в аудіюванні, особливості аудіювання, навчальна діяльність.

В статье рассматриваются особенности аудирования младших школьников как психического процесса, а также с точки зрения его развития в учебной деятельности. Определяются методические задачи, решение которых обеспечивает динамику развития учащихся в восприятии речи. Показано, какие приемы обучения аудированию можно использовать в начальной школе.

Ключевые слова: аудирование, младший школьник, компетенция в аудировании, особенности аудирования, учебная деятельность.

Features of primary school children's listening comprehension are considered in the paper as a mental process and from the point of view of its development in educational activity. The author defines methodical problems which provide the dynamics of the pupils in the perception of speech. The author shows what training techniques of listening comprehension may be used at primary school and in what way a pupil may be taught.

Keywords: listening comprehension, primary school children, competence in listening comprehension, features of listening comprehension, educational activity.